

animus tuus non comedet, nisi bis in anno? Quid si octavo quoque die ad mensam Dominicam accederes? O, ne hypocrita dicar ab hominibus, pertimesco. Eia miser, *Perfecta charitas foras mittit timorem*. Quam sæpe ad choreas, ad ludos, ad convivia, ubi ebrietales, et comes ebrietatis luxuria regnat, ubi quodammodo certo scis, te in Deum tuum graviter peccatum: quoties, inquam, ad hæc invitatus non ivisti, et ejusmodi munera fortiter recusasti? Quod sciam, nunquam. Cur ita? Ne amicos meos offendam. Eia, cæce: ergo tu magis homines, quam Deum offendere reformidas? At *perfecta charitas foras mittit timorem*. Num ægros, inopes, afflictos invisere et consolari consuevisti? Non sane. Cur? Pudet me cum ejusmodi hominibus versari. *Perfecta charitas foras mittit timorem*.

Vera præterea charitas in contumeliis et injuriis gloriatur, omnemque crucem libenter perfert, quam Deus nobis imponit. Tu vexaris fortasse morbis, ille uxorem habet difficilem, iracundam, morosam: pro admonitione convitium, pro beneficio injuriam accipis: alii, vel uxor, vel liberi moriuntur, vel ipse in carcerem traditur: in exilium mittitur, opibus spoliatur: fertisne æquo animo? Agitis gratias Deo? Nihil minus. Ergo Spiritum ad fervorem, mihi credite, non accepistis. O quam rara est hæc avis in terris? Quam multos videmus hodie, qui crucem, quam sibi imponunt, libenter ferunt, eam vero crucem ferre non possunt quam eis Christus imponit. Jejuant, orant, vigilant, peregrinantur, eleemosynasque largiuntur, et tamen si Domini imperio atque voluntate morbo aliquo gravius afflicentur, ferre non possunt, conqueruntur, indignantur. Nonnulli etiam verberibus se ipsos cædunt, qui ne verbum quidem unum ab aliis ferre poterunt. Quid? Nonne hoc genus quoddam extremæ dementiæ est? Te ipsum judicem hujus rei constituo. Cum

ægrotas, pharnacumne sumis quantum tibi videtur, an quantum medico tuo videtur? Certe non quantum tibi, sed quantum medico tuo videtur. Tu enim etiamsi artem medendi didicisses, vel nimio salutis desiderio nimium pharmaci sumeres, vel nimio tui amore nimis parum acciperes. At medicus tuus pro sua prudentia ad ægritudinem tuam pharnacum accommodabit. Sic etiam in cruce pro animæ salute diligenda sæpius homines, vel nimia severitate vel nimia indulgentia peccant? Deus vero, qui intime nos et naturam nostram, et morbos nostros et vires nostras, hoc est, figmentum nostrum agnoscit, eam semper crucem nobis imponit, quæ humeris nostris convenit: neque *Tentari* nos sinit *supra id quod* possumus: quin etiam facit *cum tentatione proventum, ut possimus sustinere*.

Quæ cum ita sint, auditores, tunc nos Spiritum sanctum accepisse monstrabimus, et eum nobis retinere poterimus, cum id omne libentissime perferemus, quod Deo, et patri et medico animorum nostrorum videbitur, Deus enim, quos diligit, corripit: *Castigat autem omnen filium, quem recipit*. Ac ut ille se patrem ostendit, cum corripit: ita nos filios esse, cum correptionem libenter suscipimus demonstramus. Atque id usque adeo verum est, auditores, Deum quos diligit corripere, et omnem filium, quem recipit, castigare, ut etiam filium illum naturalem atque unigenitum, *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*, castigare voluerit. Quia vero is carnem, in qua pati possit, non habebat, *Verbum caro factum est et habitavit in nobis*. Illud postremo numquam obliviscamur, auditores, quanto crucem graviolem et majorem propter Deum ferimus, tanto nos Deo gratiores et viciniore esse: viamque tanto latiore et commodiorem ad cælum, atque ad æternam felicitatem habere, ad quam nos perducatur, qui sine fine vivit et regnat. Amen.

CONCIO XXXVII.

DE DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN

QUE EST DOMINICA INFRA OCTAVAM

CORPORIS CHRISTI

DE VENERABILI SACRAMENTO EUCHARISTIE.

THEMA

Homo quidam fecit cenam magnam. *Luc. XIV, v. 16.*

SYNOPSIS

Prælibata SS. Eucharistia dignitate et præstantia, eam vere esse cenam magnam contra Hæreticos nostri temporis, defenditur: et veritas corporis Christi in eadem tribus potissimum argumentis astruitur. Quia illius institutio erat lex, erat testamentum, erat munus, quæ singula non admittunt figuratam locutionem. Eadem veritas SS. Patrum auctoritatibus in medium adductis, et firmis inde rationibus erutis, demonstratur. ut Irenæi, Hilarii, Cyrilli, Epiphani, Augustini. Quanto præterea cultu veteres patres SS. Eucharistiam sint prosecuti, in perceptione, adoratione invocatione, aspectu et sermone, ostenditur. Tandem per brevem enumerationem priorum argumento a minore ad majus veritas et præstantia Eucharistie probatur.

Parte secunda detegitur astutia Hæreticorum, testimonia Patrum, auctoritates novem Conciliorum, et miraculorum experientiam, de hac veritate SS. Eucharistie, evertere nitentium. Argumenta deinde a sanctitate Patrum Eucharistiam colentium afferuntur; et quo-

modo a miraculis argumentari liceat, ostenditur. Representatur actio Eucharistica, quasi in judicio extremo agatur, quid nos, quid Hæretici excusationis sint allaturi. Sumpta occasione ex Evangelii textu, superbia, avaritia, curiositas et libido, potissimæ hæresium causæ statuuntur: ubi etiam de avaris et ambitiosis jucunda canum venaticorum immiscetur similitudo. Insuper explicatur, quam multos sensualitas præcipitet, quam multos voluptas, et falsa libertas in hæresi detineat, qui omnes olim a cæna Agni excludentur probe illiusi. Exponitur quoque, quinam sint illi pauperes, cæci, debiles, claudi, cæna digni habiti. Tandem ad frequentem Eucharistie sumptionem, quæ vera ejus est veneratio, serio invitatur.

Multa, et varia sunt, auditores optimi, privilegia singularia, præclaraque ornamenta, quibus Ecclesia Catholica, mater nostra, se Dei munere condecoratam, et Judæorum synagogæ quasi testimonio quodam clarissimo atque illustrissimo antepositam merito jureque optimo gloriatur. Sed nihil est, in quo ita splendeant singulares honores Eccle-

sia, ut illud augustissimum et vere maximum corporis et sanguinis Domini Sacramentum. Quid enim habent omnia Sacramenta, omnes ceremonie, omnia sacrificia Judæorum, si cum hocno Christianorum et Sacramento simul et sacrificio comparentur; quid oves et boves, quid arietes et tauri sunt, si cum ipsa divini Verbi carne integerrima et sanctissima conferantur? Quis non videt, quantum intersit inter manna veteris synagogæ, et hunc cœlestem cibum Ecclesiæ? Inter aquam de petra fluentem et illum gloriosum sanguinem de Christi latere promanantem? Neque vero solum antiquæ legis ritibus et ceremoniis; sed etiam omnibus Evangelicis Sacramentis et dignitatis pondere et utilitatis ubertate, hoc unum, de quo loquimur, Sacramentum divinissimum antecellit. Id enim, quod est illis beatissimum ac prope divinis mentibus ordo seraphicus, in globis cœlestibus cœlum empyreum, in stellis ac sideribus sol, ignis in elementis, homo in animantibus, pinus in arboribus, aurum in metallis, in virtutibus charitas, et in artibus et disciplinis theologia, id est in Ecclesiasticis Sacramentis, et omnibus privilegiis ac prerogativis Ecclesiæ summum ac divinissimum Eucharistiæ Sacramentum. Quocirca mater Ecclesia tantis ac tam singularibus cumulata, et honestata muneribus, merito et ipsa lætatur, et filios suos ad spiritualem animorum lætitiã, hisce potissimum diebus hujus tanti Sacramenti institutioni consecratis, accendit.

Unum est, quod commune istam lætitiã vehementer impedire et bonis omnibus non mediocrem mororem ac tristitiã afferre videtur, furor videlicet insanus atque effrenata rabies hereticorum, qui ore nefario ac sacrilego Domini corpus Eucharistiæ Sacramenti non contineri, sed dumtaxat significari contendunt.

Verum eis mater nostra Ecclesia Catholica Evangelium hodiernum sapienter opponit, et ad eorum phrenesim curandam, quasi medicamentum quoddam plenissimum adfert: *Homo quidam*, inquit, *fecit cœnam magnam, et vocavit multos*. Etenim quid aliud cœna ista magna, quam corporis et sanguinis Domini Sacramentum designat? Nam si ciborum abundantiam, et copiam quaris, ita magna est, ut cum toto orbe terrarum eadem celebretur, et jam tot sæculis tot hominum millia satiaverit, adhuc tamen mensæ plenissimæ ac refertissimæ sint. Si verum

ciborum eorumdem nobilitatem atque excellentiam spectes, dapes sunt Angelorum, omnem saporis suavitatem omneque delectamentum in se habentes. Sed exorti sunt infaustis auspiciis quidam filii tenebrarum qui cœnæ hujus magnitudinem extenuare et splendorem obscurare totis viribus suis conantur. Et quid tandem illi aiunt? Quomodo, inquiunt, frustum panis cœnam magnam appellatis? Certe si ab aliquo ad cœnam invitemini, et nihil ab eo, nisi modicum panis accipiatis, eam non modo non cœnam magnam, sed nec cœnam quidem nominandam censebitis. Sic isti tamquam vere phrenetici contra medicum suum insanunt: et quasi venenum quoddam pestiferum, saluberrimum medicamentum evomunt. Non vacat mihi, auditores, hoc tempore argumentum hoc accurate tractare, nostra tueri, aliena refellere, ac demum pro dignitate de tam sublimi mysterio disputare, dabitur alias fortasse melior opportunitas. Nunc vero cum longiorem orationem temporis angustia minime patiantur, hoc ero contentus uno, si paucis, sed apertis et invictis rationibus ostendere potero, Eucharistiæ Sacramentum optimo jure cœnam magnam ab Ecclesia nominari.

Primum igitur habemus sententiam illam expressi verbi Dei apud Matthæum, Marcum et Lucam: *Accipite et manducate: Hoc est corpus meum*. Cur vero non pudet expressi verbi Dei predicatores ab expresso verbo Dei ad nescio quas metaphoras et metonymas descendere? Perpendite, quæso vos, auditores, vim hujus rationis. Certe leges ac decreta perspicue, proprie, simpliciter, non figurate, non obscure non perplexe efferi debent. Alioquin enim nemo esset, quem non ignorantia excusaret, omnes enim, qui contra legem facerent, dicere possent: Verba legis non intelligebam: aperte loquatur legislator, si legem suam violari non vult. Jam vero quis unquam Christianus dubitavit, cum Dominus Sacramentum instituit, simul etiam præcepisse, legemque tulisse, ut idem Sacramentum in Ecclesia sacerdotibus conficeretur? *Hoc facite*, ait, *in meam commemorationem*. Cum igitur hæc Domini verba legem contineant, obscura profecto ac figurata esse non debent, nisi Dominum omnium legislatorum insipientissimum facere velimus, quod non solum dicere, sed vel cogitare blasphemum ac sacrilegum est.

Deinde, Testamenta nonne etiam propriis

ac usitatis vocabulis constare debent? Nisi enim, vel qui Testamentum facit, insanus est, vel inter filios suos discordias ac seditiones exoriri post obitum suum desiderat, semper qui testatur apertissimis et maxime propriis verbis loqui consuevit: metaphoræ, ac metonymia in testamentis locum habere non possunt. Cum testator ait, domum meam Joanni filio meo relinquo, quis unquam intelliget non veram, sed pictam domum Testamento esse relictam? Quare cum hujus Sacramenti institutio non solum lex quædam, sed etiam Testamentum Domini fuerit, ut ipse ait: *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*: certe nullo modo figurata oratione pronuntianda erat. Nec enim Dominus, aut insanus erat, aut in Ecclesia sua dissensiones ac tumultus esse volebat: quin potius ait: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*. Et rursum: *Habete sal in vobis et pacem habete inter vos*.

Præterea quæro a vobis, auditores, si princeps aliquis centum coronatos aureos alicui vestrum se daturum polliceretur, ac deinde in pulchra tabella eos depictos mitteret, quid vobis de ista liberalitate videretur? Et si forte qui pictos aureos pro veris accepit, de principe suo conqueretur, eique princeps diceret: Non mireris: nam coronati, quos accepisti per quamdam metonymiam veri coronati dici possunt. Quis non eum, qui munus accepit, et re et verbis ab eo principe derideri existimaret? Ad eundem modum carnem suam in cibum se daturum Christum pollicitus: *Panis*, inquit, *quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*. Quæro igitur, cum Sacramentum instituit, quidnam dedit? Panem an carnem? Dices fortasse: Dedit quidem panem, sed qui per figuram quamdam caro dici potest. Præclarum vero munus. Ergo Dominus nos deridere ac decipere voluit, cum tamen sicut ipse decipi non potest, quia sapientia est, ita nec decipere possit, quia veritas, justitia et bonitas est? Dedit igitur, quod promisit: nec frustum panis, sed cœnam vere magnam et epulis exquisitissimis instructam nobis exhibuit.

Ad alterum argumentum veniamus. Quia vero hostes Christi ita vetustate delectantur, ut nullius auctoritatem admittant, qui ante mille annos non floruerit, ab illis vetustissimis patribus unum argumentum vel alterum petemus. Omitto enim singulorum testimonium percensere. Ea enim quamquam apertissima sint, tamen miris modis in varios

sensus ab Hereticis torqueri solent. Afferam igitur argumenta quædam, quæ torqueri in alium sensum nullo modo possunt.

Initio igitur usque adeo primis illis temporibus tam apud catholicos, quam apud hæreticos compertum atque exploratum erat, verum ac naturale Domini corpus in Eucharistia contineri, ut nonnulli ex optimis et sanctissimis Patribus hoc uno catholico dogmate, tamquam certo quodam principio, vel ad aliqua dogmata illustranda vel ad varias hæreses refellendas uterentur. Quod dum vobis expono, quæso, diligenter, ut facere soletis, attendite.

Scriptor vetustissimus martyrique beatissimus Irenæus cap. 4. lib. iv. in Valentinum, demonstraturus Christum illum Dei Filium esse, qui mundum condidisset, atque adeo ipsum Christum, tamquam Verbum Patris, mundi opificem atque architectum fuisse, quod Valentinus aperte negavit, hoc argumentum usus est. Si Christus rerum auctor ac parens non est, certe eas commutare ac vertere in alias naturas non potest: Valentiniani autem fatentur panem in carnem a Christo converti: quomodo igitur negant eum mundi conditorem fuisse? Verba vero ejus hæc sunt: « Quomodo autem, inquit, constabit eis, eum panem, in quo gratiæ actæ sunt, corpus esse Domini sui et calicem sanguinis ejus, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant, id est, verbum ejus, per quod lignum fructificat, defluunt fontes, dat primum quidem sœnum, deinde spicam, deinde plenum triticum in spica? » Percipiant vim argumenti, et tum respondeant Calvinistæ, si possunt. Nam si Eucharistia nihil aliud, quam panis esset, nec ulla fieret vi consecrationis transmutatio, nullas omnino vires B. Irenæi argumentum haberet. Quid quod ex eodem principio in eodem capite alteram Valentiniani hæresim expugnat? Summa ratio hujus est: Ideo corpora nostra gloriosæ immortalitatis capacia esse, quia cum glorioso et immortalis Christi corpore conjunguntur. Id quod B. Cyrillus libro decimo in Joannem paulo apertius is verbis asseruit: Non poterat, inquit, aliter corruptibilis hæc natura « ad incorruptam vitam traduci, nisi naturalis vitæ corpus cum ea conjungeretur. » Ponamus jam, auditores, nihil aliud esse Eucharistiã, quam panem, quid omnes istæ rationes efficiant? Plane nihil. Panis enim non minus corruptibilis est, quam corpora nostra sunt. Illustrat vero

rem totam sanctus Irenæus elegantissima similitudine, « Quemadmodum, inquit, panis post consecrationem Eucharistia est, constans duabus rebus, terrena et celestis. » (Nam accidentia panis terrena et corruptibilia sunt; Christi corpus celeste est et immortale) « Sic etiam corpora nostra, præcepta Eucharistia, quia unum cum Christo corpus efficiuntur, partim terrena, partim celestia sunt: et re quidem corruptibilia, spe autem incorruptibilia. »

Jam vero B. Hilarius libro octavo de Trinitate, et beatus Cyrillus in Joannem decimo, et undecimo cum adversus hæresim Ariano-rum demonstrare vellet, Deum Patrem et Deum Filium non sola consensione voluptatum (ut Ariani dicebant), sed naturali conjunctione, ac nexu copulari, ab Eucharistia argumentum accipiunt. Ac beatus Hilarius quidem ita loquitur: « Vos nunc, qui inter Patrem et Filium voluntatis ingerunt unitatem, interrogo: utrumne per naturam veritatem hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis? Si enim vere Verbum caro factum est, et nos vere Verbum carnis cibo Dominico sumimus, quomodo non naturaliter in nobis manere existimandus est? Quisquis ergo naturaliter Patrem in Christo negabit, neget potius naturaliter, vel se in Christo vel Christum sibi inesse. » Ac ne forte aliquis Berengarius non naturaliter, nec vere nec corporaliter Christum nobis per Eucharistia sumptionem conjungi diceret, addidit beatissimus doctor, et ait: « De naturali enim in nobis Christi veritate, quæ dicimus, nisi ab eo discimus, stulte atque imple dicimus. Ipse enim ait: Caro mea vere est esca, et sanguis meus vere est potus. Qui edit meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. De veritate carnis et sanguinis non est relictus ambigendi locus. Nunc enim et ipsius Domini professione, et fide nostra vere caro est et vere sanguis est, et hæc accepta atque hausta id efficiunt, ut et nos in Christo, et Christus in nobis sit. Anne, inquit, hoc veritas non est? Contingat plane his verum non esse, qui Christum Jesum verum esse Deum negant. » Hæc Hilarius. Beatus vero Cyrillus his verbis illud ipsum demonstrare contendit: « Non negamus, inquit, recta nos fide charitateque sincera Christo spiritualiter conjungi: sed nullam nobis conjunctionis rationem secundum carnem cum illo esse, id profecto pernegamus, idque a divinis Scripturis om-

nino alienum dicimus. Ac fortasse putat ignotam nobis mysticæ benedictionis virtutem esse? Quæ cum in nobis fiat, nonne corporaliter quoque facit communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare? Cum enim membra fidelium membra Christi sunt? Membra igitur Christi faciam membra meretricis? » Quoniam, inquit B. Hilarius et Cyrillus, Christi corpus naturaliter et vere cum corpore nostro conjungitur, et nos unum cum Christo non conversione, sed conjunctione naturarum efficiuntur, quis dicere audebit, Deum Patrem et Deum Filium non naturaliter, sed sola voluntatum concordia unum esse? Et quid, obsecro, auditores, hæ rationes valeret, si aliquid sententia adversariorum valeret.

Porro D. Epiphanius in eo libro, quem Ancoratum inscripsit, de imagine Dei, quæ est in homine, verba faciens atque ostendere volens, vere in nobis esse imaginem Dei, tametsi nulla ex parte Deo similes esse videamur, ab Eucharistia argumentum sumit. Credimus enim constanti atque integra fide, verum Christi corpus in Eucharistia contineri: et tamen nulla esse similitudinem videtur inter Christum et eam formam, quam in altari corporeis oculis cernimus: verba vero ejus hæc sunt: « Et quot sunt, inquit, quæ similia sunt? Videmus enim, quod Salvator accepit in manus suas veluti Evangelista habet, qui surrexit a cœna et accepit hæc (nimirum panem) et cum gratias egisset, dixit: Hoc corpus meum est, hoc, et hoc. Et videmus, quod non æquale est neque simile, non imagini in carne, non invisibili deitati, non lineamentis membrorum: hoc enim, nempe quod extrinsecus in Sacramento videmus, est rotundæ figuræ, et insensibile, quantum ad potentiam, et voluit per gratiam dicere, hoc meum est, hoc, et hoc, et nemo non fidem habet sermoni, præter Zwinglianos videlicet et Calvinistas! Sed audiant ipsi quod sequitur: « Qui enim, inquit, non credit esse ipsum verum, sicut dixit is, excedit a gratia et salute. » Quantum integritatem, quantum sinceritatem spirant hæc verba vere sancti et admirabilis Patris?

Ued postremo loco argumentum etiam unum aut alterum petamus a beatissimo et eruditissimo pontifice August. Is enim c. 10 lib. III. de Trinitate, explicaturus ad quem modum Angeli in quibusdam corporeis formis appareant, licet nos, quemadmodum ex formæ ab Angelis fiant, ignoremus: « Illas

etiam nubes, inquit, vel ignes quomodo fecerunt vel assumpserunt Angeli? Quis novit hominum? Sicut infantes non noverunt, quod in altari ponitur et peracta pietatis celebratione consumitur, unde vel quomodo conficiuntur unde in usum religionis assumantur: et si nunquam discant, experimento vel suo vel aliorum, et nunquam illam speciem rerum videant, nisi inter celebrationes sacramentorum, cum offertur et datur, dicaturque illis auctoritate gravissima, cujus corpus et sanguis sit, nihil aliud credent, nisi omnino in illa specie Dominum oculis apparuisse mortalium; et de latere tali percussio liquorem illum omnino fluxisse. » Perpendite, quæso, similitudinem istam. Licet, inquit, ignoremus, ad quem modum nubes illæ vel ignes fiant, in quibus angeli hominibus apparere soliti sunt, illud tamen comperto habemus, vere angelos in formis illis apparuisse: sicut illi qui nunquam didicerunt experimento suo vel aliorum, quid illud sit, quod ponitur in altari: et tamen firmissime credunt in illa specie vere esse Dominum, qui oculis apparuit mortalium, et de latere ejus percussio illum omnino fluxisse liquorem. Cur enim id non crederent, cum auctoritate gravissima sanctorum Scripturarum admonerentur? Quamobrem, auditores, omnino perspicuum esse arbitror, apud veteres Patres, ad quos tamen hæretici nostri temporis appellare nequaquam verentur, usque adeo firmum ac ratum catholicorum dogma de Eucharistia sacramento fuisse, ut ex eo res dubias explicare, obscuras illustrare, errores refellere, veritatem statuere atque asserere minime dubitarent.

Sed quid de veneratione et cultu, quo tantum Sacramentum primi illi patres prosequerentur dicemus? Equidem, auditores, ego sic statuo, neminem prorsus de fide illorum sanctissimorum Patrum dubitare posse, qui diligenter considerare voluerit quo honore illi hoc Sacramentum colerent. Primum enim non nisi jejuni illud percipere audebant. « Placuit (inquit B. Augustinus ad Januarium) Spiritui sancto, ut in honorem tanti sacramenti in os Christiani prius dominicum corpus intraret quam exteri cibi. » Id quod etiam Tertullianus libro secundo ad uxorem affirmat. Deinde summa diligentia providebant, ne aliquid Eucharistia in terram caderet. Origenes enim homilia 13 in Exodum ait: « Nostis, qui divinis mysteriis interesse consuevistis, quomodo cum susci-

pitibus corpus Domini, cum omni cautela et veneratione servatis ne ex eo parum quid deciderat, ne consecrati mysteris aliquid dilabatur. Reos enim vos creditis et recte creditis, si quid inde per negligentiam deciderat. » Ut omittam illud, quod olim in aureis pretiosis vasculis istud celestem recondebant, ut ex sexta synodo cognosci potest. Hinc videlicet B. Victor Uticensis libro primo Wandalicæ persecutionis, tamquam immane facinus Ariarum refert, quod illi Eucharistiam a Catholicis consecratam in terram abjecerunt, pollutisque pedibus calcaverunt. Beatus vero Optatus Milevitanus libro altero contra Donatistas, conqueritur de episcopis Donatistarum, quod tantum Sacramentum canibus porrigere non sint veriti: sed continuo canes rabie accensi, auctores tanti sceleris lacerasse affirmat. Quid? Quod hoc Sacramentum, tamquam in quo Deus ipse admirabiliter ratione et modo vere delitesceret, adorare non dubitabant? Audite enim quid B. Ambrosius capite duodecimo libri tertii de Spiritu sancto dicat: « Videamus, inquit, ne terram illam adorandam dicat propheta, quam Dominus Jesus in carnis assumptione suscepit. Itaque per scabellum terra intelligitur, per terram autem caro Christi, quam hodie quoque in mysteriis adoramus, et quam Apostoli in Domino Jesu, ut supra diximus, adorant. » Beatus quoque Augustinus in Psalmum xxxviii scribens ait: Quia in ipsa carne hic ambulavit, et ipsam carnem manducandam ad salutem dedit, nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit, inventum est quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domini, et non solum non peccamus adorando sed peccamus non adorando. » Atque usque adeo id verum est, auditores, ut Ethnicus propter istam Eucharistia adorationem Cereverem et Bacchum a christianis coli existimerent, ut B. Augustinus contra Faustum libro vigesimo auctor est: neque solum veteres illi Patres Christum in Eucharistia adorabant; sed etiam certis verbis invocabant. Magnus enim Basilius libro de Spiritu sancto: « Invocationis, inquit, verba cum ostenditur panis Eucharistia, et pœculum benedictionis, quis sanctorum in scripto nobis reliquit: » Agit in eo loco de traditionibus, et hanc Christi invocationem in Eucharistia non scriptis, sed traditione contineri demonstrat. Neque vero contenti sancti illi Patres fuerunt, quod ipsi tam eximium cultum ac venerationem Chri-

stio in Eucharistia existenti exhibent : sed etiam aliquid ad hoc addere cupientes, constituerunt, ut catechumeni tanta mysteria necernere quidem permitterentur. « Non initiatis (inquit magnus Basilius loco paulo ante notato, de sacramento Eucharistiae verba faciens) nec iturri fas est. » Id quod et beatus Augustinus et alii Patres non semel affirmant. Sed quod omnem excellentiam ac dignitatem mihi superare videtur, illud est, quod sicut olim Hebraei Dei nomen Tetragrammaton pronuntiare non audebant, ita etiam tanta veneratione hoc divinissimum sacramentum optimi illi Patres prosequantur, ut de eo vix loqui aperiunt audent. Hinc videlicet B. Augustinus frequenter illud repetit : « Norunt fideles. » Et B. Chrysost. « Novistis vos qui estis initiati. »

Qua cum ita sint, nonne solis luce clarior est haereticos nostri temporis in densissimis ignorantiae tenebris versari? Nam si ponamus, nihil aliud quam triticeum panem Eucharistiam esse, unde ei tantus cultus tantaque veneratio debetur? Certe aqua baptismi majori honore digna, quam Eucharistiae sacramentum esset. Nam si panis Eucharistiae Christi corpus significat, et aqua baptismi Spiritum sanctum, qui sine comparatione Christi corpore major est, designat. At quis unquam audivit aquam baptismi aureis vasculis inclusam aut adoratam aut invocatam fuisse? Quis unquam audivit eos homines reos fuisse, quorum culpa aqua baptismi periisset? alioquin enim magno scelere tenerentur astricti sancti illi, qui interdum in fluminibus baptizabant. Quis unquam audivit prohibitos esse catechumenos, ne baptismi aquam conspicerent? Quis unquam audivit sanctos Patres non fuisse ausos de baptismi aqua aperiunt loqui. Aliud igitur, quam aqua baptismi Eucharistia est : vere coena magna et plane divina est. Vere caeci et duces caecorum heretici sunt. Eos igitur reliquos Ecclesiae fidem, Patrum consensionem, verborum Christi veram intelligentiam amplectamur, tueamur, conservemus, retineamus.

PARS POSTERIOR

Haeretici nostri temporis vulpeculis illis mihi significari videntur, de quibus in cantico Canticis dicitur : *Capite nobis vulpeculas quae demoluntur vineas*. Audite enim calidissimum istarum vulpecularum consilium.

Cum intelligerent, haeresim istam de angustissimo Sacramento post annum millesimum a Servatoris adventu auctore Berengario exortam esse, ac post illud tempus, et Patres et Concilia non solum aperte et perspicue, sed etiam ex proposito adversus eam haeresim decreta et libros composuisse, suspicati sunt antiquiores Patres nihil de hac re, nisi obscure et involute scripsisse : quippe quae eorum temporibus nondum in controversiam vocarentur. Itaque communi sententia de creverunt eos omnes sanctos Patres, qui ante annum millesimum non extiterunt quique adversus hanc haeresim scripserunt neque vere sanctos esse neque ad veram Ecclesiam pertinere. Eos vero, qui primis quincentis annis floruerunt, ad veram Ecclesiam pertinere : sed nihil aperte scriptum de Sacramento Eucharistiae posteritati reliquisse. Verum in utroque turpissime lapsi sunt. Nam ut vetustissimos illos Patres ita aperte locutos esse ostendimus, ut aperiunt non poterint : sic nunc posteriores, ut B. Anselmum, B. Bernardum, B. Malachiam, B. Dominicum, B. Franciscum, B. Bonaventuram, B. Thomam et alios quam plurimos adhuc recentiores, quos haeretici nostros esse et nobiscum sentire de hoc Sacramento Eucharistiae confitentur, ad veram Ecclesiam pertinere breviter ostendimus. Omitto enim novem Concilia hoc tempore celebrata, in quibus haec veritas perspicuis verbis, vel statuitur vel asseritur : nempe Tridentinum sub Julio, Florentinum sub Eugenio, Constantiense sub Martino, Lateranense sub Innocentio, item Lateranense sub Gregorio, atque aliud sub Nicolao, nec non Turonense sub Victore, Vercellense sub Leone et Nicenum secundum sub Adriano. Nam extremae dementiae est, putare, tantum numerum sanctorum Pontificum, qui hisce Conciliis interfuerunt in re tanti momenti dormivisse : et plus unum Berengarium, unum Wicleffum, unum Zwinglium quam tot Ecclesiae lumina vidisse. Nihil dico, quam sit absurdum credere, Ecclesiam Christi tot saeculis, vel in solis Sacramentariis, paucis et turbulentis hominibus, delivisse : vel ab obitu Berengarii usque ad ortum Wicleffi totis trecentis annis, aut nusquam fuisse, aut occultam, et tenebris plusquam cimmeriis ita obrutam, ut si quis aliquem ad eam deferri, juxta Domini praeceptum vellet, is lucernam accendere ad eam pervestigandam deberet. Taceo, quod ipse Diabolus, hostis humani generis atrocissi-

mus, aperte cum Lutero suo per Germaniam pene universam vicario, disputans, ut ipse quodam loco testatur, ei persuadere hanc haeresim conatus est. Et quis dubitare potest, Diabolum patrem mendacii, nihil aliud persuadere quam mendacium voluisse? Nam et B. Episcopus Fulbertus, cum diem extremum ageret, sic Diabolus cernere affirmabat, qui tenui flatu homines ad Berengarium impellebat. Praeternito signa et prodigia, ac visiones innumeras, quibus Deus hoc nostrum catholicum dogma confirmavit, quae ex B. Cypriano, Chrysostomo, Optato, Bernardo, et aliis viris summa fide et religione praeditis adducere possemus, si angustius temporis non praeremur.

Haec omnia, et alia permulta, quae mihi magno adjumento esse possent, facile patior sileri : hoc solum teneo, hic haereo, hoc sum contentus uno : si vere Christi corpus in Sacramento Eucharistiae non continetur, ergo Beatus Anselmus, B. Bernardus, Dominicus, Franciscus, alique quamplurimi, idololatrae Deoque invisibiles fuerunt : nam eos nobiscum sensisse etiam adversarii nostri confitentur. At si idololatrae erant, quomodo signis et prodigiis vivi mortuique claruerunt? Nisi enim omnes historias negare velimus, multa et magna fuerunt beati Anselmi miracula, et plura et majora B. Bernardi, plane singularia Malachiae Hibernorum Episcopi, maxima B. Dominici, innumera B. Francisci. Quin etiam hisce temporibus, pene nostra memoria, alius quidam B. Franciscus, auctor ordinis Minorum, tot ac tantis miraculis coruscavit, ut plane admirabile sit : et tamen isti omnes romano pontifici semper paruerunt, ab Ecclesia Catholica nunquam recesserunt, Christum in Eucharistia summa religione adoraverunt, ac demum sententiam nostram, vel libris vel sermonibus vel operibus confirmaverunt. Deinde miracula, quae per istos servos suos Deus effecit, hujusmodi sunt, ut nec Diaboli nec Angelorum, sed solius opera Dei fieri possint : qualia sunt, sensuum restitutiones, et mortuorum ab inferis excitationes. Et, quamquam cum fides vera confirmanda est, et per probos et per improbos signa et prodigia fieri possint; tamen cum non fides in dubium vocatur, sed Deus servum aliquem suum illustrare ac celebrare vult : tunc non nisi per probos et Dei amicos edicta miracula possunt. Deus enim testis falsitatis et mendaciorum esse nullo modo potest. Jam vero, neque B. Malachias cum

mortuum quendam ab inferis revocavit, ut B. Bernardus auctor est, Domini fidem miraculo non necessario confirmare voluit : et cum ad implorationem B. Francisci, ut beatus Bonaventura scribit, non unus, sed plures mortui resuscitarentur, quis dubitare potest, quin ea miracula ad gloriam tanti viri hominibus demonstrandam fierent? Quae cum ita sint, quis non obstupeat Patres nostros idololatras esse, et signis et prodigiis coruscare? Hostes vero nostros et evangelistas esse, et nec unam museam in vitam restituere unquam potuisse? Atque idololatras quidem nostros honores contempsisse, divitias conculcasse, impetum repressisse, omnibus injurias condonasse, et vitam in terris Angelorum duxisse : Apostolos vero istos novos honorum cupidissimos, orbem terrarum suis tumultibus conturbare, divina atque humana jura frangere, carnis libidines non compescere, sed explere, et daemonum potius, quam hominum vitam ducere?

Intelligere vultis, quam nos justam et bonam causam habeamus, auditores? Proponite vobis extremi judicii diem, et quod nos de Eucharistiae Sacramento credidimus, falsum omnino atque absurdum (quod tamen fieri non potest) fuisse : cum Dominus quaerret a nobis : Cur vos ita de meo Sacramento credidistis? Cur hostiam illam adorastis? Nonne secure dicemus : Imo, Domine Deus, si error est, tu nos decepisti. Primum enim verbum tuum audieramus : *Hoc est corpus meum*. Numquid tibi de te fidem praestare don debebamus? Deinde ejusmodi signis ac prodigiis id saepius confirmatum est, quae nisi a te nunquam fieri potuissent. Ad haec audiebamus Daemonem contendere totis viribus, ut hoc, quod credimus, non crederemus, et quid aliud patrem mendacii, quam mendacium persuadere velle credere poteramus! Postremo videbamus consensionem Ecclesiae tuae, majorumque nostrorum vestigia sequebamur, ac eorum praesertim, qui singulari dono gratiae tuae, tum signis ac prodigiis, tum vitae ac morum sanctimonia, quasi clarissima quaedam lumina entebant. Quare si error est, tu nos, Domine, decepisti. Haec nos lato sine dubio dicemus. Quia vero falsum esse non potest, quod tam aperte a Veritatis ore processit, illud potius videamus, quid responsuri sint Calvinistae, cum eis Dominus in formidabili illo judicio dicit : Et quidnam vos, genimina prava atque perversa, impulisti, ut ex ovili meo ad

luporum cœtus et caveas fugeritis? Respondebunt fortasse: Nos Calvinus decepit. At Dominus: Et quid in Calvino videbatis, propter quod antiquam fidem deserere, et novam tam facile recipere vobis liberet? Quibus miraculis ille sua dogmata comprobavit? Ad quem modum se vere Apostolum meum esse vobis ostendit? Numquid Apostolus meus vobis non dixerat: etiamsi *Angelus de celo evangelizaverit vobis, præterquam quod evangelizaverit vobis, anathema sit*? Si Angelo de celo contra fidem jam receptam credere non debeatis, quanto minus impuris quibusdam et seditiosis hominibus? At, Domine Deus, corrupti mores antistitem Ecclesie tua nos de ea egredi compulerunt. Et tales sunt Hæreticorum mores? An non præterea de malis pastoribus vos monueram: Quæ dicunt facite: quæ faciunt facere nolite? Ita que obmutescunt, nescientes omnino quid dicant. Causæ siquidem, quæ illos in hæresim istam præcipitarunt, tres omnino ac quatuor sunt. Sed eas in iudicio vel qui non licebit vel quia illos pudebit, nullo modo commemorabunt.

Quæ vero istæ causæ sint, jam ex Evangelio discere potuistis. *Homo quidam* (inquit Dominus) *fecit cenam magnam, et vocavit multos. Illi autem ceperunt omnes simul excusare. Primus dixit: Villam emi, et necesse habeo exire et videre illam: rogo te, habe me excusatum. Alter dixit: Juga boum emi quinque, et eo probare illa, rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duci, et ideo non possum venire.* Nam et B. Augustinus et Gregorius docent, qui villam emit, aut superbus aut avarus est. Qui juga boum emit, curiosus est. Qui duxit uxorem, voluptuarius est. Ille siquidem, qui villam emit, aut hoc ideo fecit, ut aliquos subjectos haberet et dominus vocaretur, et est superbus: aut ideo, ut eam villam diligenter excolendo amplius lucraretur et avarus est. Quinque vero juga boum quid aliud, quam quinque sensus nostros designare possunt? Recte enim non quinque boves, sed quinque juga boum dicitur, cum omnes sensus pene geminati sint. Ille igitur, qui juga boum emit quinque, hoc est qui sensibus ducitur, et nihil credit, quod non videt, curiosus optimo jure nominatur. Nam qui uxorem duxit, non ideo voluptuarius appellandus est, quod uxorem ducere peccatum sit, sed quod plerique voluptatem potissimum, et expletionem libidinum in matrimonio quaerant.

Hæc igitur quatuor superbia, avaritia, curiositas, voluptas, innumerabiles homines ad hæresim pertrahunt, atque in ea quasi catenis quibusdam revinctos tenent. Si per tempus liceret, longissimum indicem explicarem eorum, qui non alia de causa ab Ecclesia defecerunt, quam quod episcopi aut cardinales esse non potuerunt. Quam multos etiam ad hæresim invitavit illa templorum spoliatio, simulacrorum contractio, altarium eversio, urbium populatio, unde ipsi maxime ditescere, credebantur? Isti igitur vere dicunt: *Villam emi*: avaritiæ vel ambitionis mancipium factus sum. In Ecclesia Catholica neque ad honores ascendere, neque commode lucrari possum: quare necesse habeo de Ecclesia exire, et ad videndam villam me conferre. Recte vero ait: *Necesse habeo exire et videre illam*. Ambitiosi enim atque avari, honores suos atque opes solum curant, nec aliter eas possidere possunt. *Ne timueris, cum dives facturus fuerit homo, et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus: quoniam cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria ejus.* Accipite illustrem similitudinem, et eam memoria diligenter commentate. Venatores simul atque prædam videntur, eam canibus suis ostendunt et clamare incipiunt: Cape, cape, rape, rape et tum canes cursu incitatissimo ad prædam accurrunt. Sed cum primum apprehenderunt eam, ecce adsunt venatores, et quibusdam baculis capita canum suorum percutiunt, et clamant: Relinque, relinque, desere, desere, atque hæc ratione canibus suis prædam ostendunt, ut eam videant, sed non possideant: ut eam cum labore capiant, sed mox captam cum dolore relinquunt. Idem omnino avaris atque ambitiosis hominibus contingit. Diabolus enim antiquus venator, eis tanquam canibus aliquam prædam ostendit, ut lucrum aliquod ut aliquam dignitatem: et tum clamat: Eia rape, cape, per fas et per nefas, assentare, mentire, nega fidem, nega religionem, sic dilesceatur, sic ascenditur. Verum ubi honorem aliquem adepti fuerunt, vel opes aliquas congregaverunt, tunc adest mors, et longe aliud carmen intonans ait: Relinque, desere, et nudus ac solus, velis nolis, ad æternos cruciatus descende. At vero benignissimus Dominus noster ex adverso hic quidem dum vivimus clamat: relinque, desere opes, honores, villam, domum, liberos, uxorem, si ita res postulat, propter regnum Dei. At cum morimur, tunc dicere incipit, nunc cape,

nunc implere, nunc satiare veris divitiis, vere ac solidis voluptatibus. Sed ad propositum redeamus.

Porro multi sunt, qui non tam propter opes et honores in hæresim incidunt, quam quod sensibus ducuntur: et nil credere volunt, quod non capiunt. Isti igitur cum adinadvertunt, sensus vere omnes clamare, nihil aliud, quam panem et vinum Eucharistiæ Sacramentum esse: juga boum quinque, inquit, enim: quinque nostris sensibus magis, quam vestris argumentis credimus: atque idcirco de Ecclesia egredi necesse habemus. Verum istos omnes me auctore contemnite ac despiciate, auditores. Qualis enim Deus esset, si cum, non, inquam, sensus humanus, sed ipsa mens humana capere posset, quæ vix formicæ naturam plene ac perfecte capit? Cum aliquando impius Eunomius se Deum comprehendere jactaret, magnus Basilus ad eum litteras dedit, in quibus de formicæ natura viginti, et eo amplius questiones proponit quarum cum ne unam quidem plane dissolvere Eunomius potuisset, tum vero ille ait: Si minutissima formicæ naturam nondum cognitione apprehendisti, quomodo incomprehensibilis Dei naturam te intelligere gloriaris. Habeant igitur sibi Hæretici deum suum, qui nihil facere potest, quod ipsi non capiant: nos vero Deum nostrum vere magnum habeamus, qui *Major est corde nostro*, ut Joannes Apostolus ait: qui sapientiam atque intelligentiam nostram vincit. Quin etiam gloriemur nos Deum habere, qui majora, magis abdita, magis abstrusa, magis recondita, efficere potest, quam ut ea mens nostra capere possit. Ei nihilominus fidem in omnibus, quæ ad nos, vel per Ecclesiam vel per Scripturas loquuntur, adhibeamus: quia *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis.* » Cœdramus ubique Deo (inquit Chrysostomus homilia octagesima tertia in Matthæum) nec repugnemus, etiamsi sensui et cogitationi nostræ absurdum esse videatur. »

Jam vero quis nobis enumerabit eos, qui compedibus voluptatum impediti ad Ecclesiam redire non possunt? Quot homines Deo dicati, quot Monachi, quot Presbyteri nefario matrimonio sacrilegisque nuptiis uxores sibi inter Hæreticos adjunxerunt: qui proinde aiunt: *Uxorem duxi, ideo non possum venire?*

Quam vero multi sunt, quos nihil aliud in

hæresi detinet, quam falsa illa libertas fraudandi impune jejunia, confessione non expiandi peccata, pontificum decretis non obediendi? Isti igitur omnes cum Dominus per servos suos ad cenam magnam invitavit, *Rogo te*, inquit, *habe me excusatum*. Sed ad eundem modum, auditores, cum ex hac vita discesserint, et ad cenam nuptiarum Agni admitti cupient, Dominus eis cum irrisione dicit: *Rogo vos habete me excusatum: Vocavi, et renuistis: extendi manus meas, et contempstis: nunc Ego quoque in interitu vestro, ridebo: rogo vos habete me excusatum*. Cum vos quondam vocarem, negotiis impediti venire non poteratis, apud me excusationem invenire cupiebatis: nunc ego etiam negotiis quibusdam distineo, non possum surgere, et aperire vobis: *Rogo vos, habete me excusatum*. Hæc tunc Dominus illis respondet.

Sed interim præcipit servis suis, ut pauperes, et cæcos, ac debiles et claudos ad convivium introducant. Et qui sunt pauperes, nisi humiles, et spirita pauperes, qui nec ambitioni nec avaritiæ student: et villam non emunt sed vendunt, et pecunias pauperibus largiuntur? Qui sunt cæci, nisi qui iudices mysteriorum Dei non oculis sed aures esse volunt? *Fides enim ex auditu*, non ex aspectu. Et cum oculi dicant, nos panem videmus: aures vero, nos Christi corpus esse ex ipso Domino audivimus: ipsi aures patefaciant, eruant vero oculos: malunt vero cæci intrare in regnum Dei, quam bene videntes mitti in gehennam ignis. Et qui sunt debiles, nisi qui castigant corpus suum et in servilitatem redigunt, qui jejuniis, qui vigiliis, qui orationibus, qui ciliciis corpus debilitant, diabolique arma retundunt, ut animus fortis atque robustus efficiatur? Postremo claudi illi sunt, qui Deum ut par est, vehementius, quam res creatas diligunt. Pedes enim affectus designant: et tunc homo utiliter claudus est, et ad cenam magnam idoneus, cum dextram pedem, hoc est, amorem in Deum longiorem et majorem habet, quam pedem sinistram, qui amorem in res creatas significat. Ita nimirum claudus evasit magnus ille patriarcha Jacob postquam usque ad auroram cum Deo luctatus est.

Habetis igitur, auditores, de Evangelio hodierno quæ ad præsentem solemnitatem accommodato dicenda esse putavimus: reliquum est, ut Sacramentum saluberrimum

non frustra esse institutum patiamur. Nam quemadmodum panis triticeus, qui cibus est corporis, non ideo tanto labore efficitur, ut solum videatur, sed ut manducetur, atque hac ratione sustentet, nutriat, auget vitam, et vires corporis humani: sic etiam panis vite et Angelorum, non ideo nobis tribuitur, ut eum solum intueamur et veneremur, sed etiam ut eum frequentius somamus, et eo animos nostros reficiamus, et recreemus. Multi sunt in hac urbe, qui præclare et magnifice de tanto Sacramento loquuntur et sentiunt, et illud certatim honorare contendunt. Sed, mihi credite, illi maxime hoc honorant, qui ipsum pura atque integra

conscientia frequentare student. Et cur, obsecro, tantum in nobis refrigit charitas? Cur vita et mores nostri tantum absunt a vita et moribus primorum illorum christianorum, ut illi veri, nos depicti Christiani esse videamur? nisi quia obiti sumus *conedere panem* nostrum: illi vero, ut ab Apostolis didicerant, quotidie ad hunc utilissimum et subberrimum cibum accedebant? Inde nimirum fortes, inde robusti, inde alacres, inde ad martyrium, et omnes labores subeundos idonei erant. Illorum ergo similes esse studeamus in terris, ut consortes quoque esse mereamur in caelis, per Christum Dominum nostram. Amen.

CONCIO XXXVIII.

DE SANCTO JACOBO

THEMA

Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?

Matth. xx, v. 22.

SYNOPSIS

Exordii loco Scripturæ testimoniis probatur, concionatores, quales et Apostoli fuerunt, Spiritus sancti esse organa; tum de hodierno evangelio instituitur concio. Atque primo tres cause assignantur, cur hoc Evangelium hodie recitetur; quarum prima, ut videamus, quanta possit homo (qui ex se nihil boni potest) divina adjutus gratia. Altera, ut peccata spiritus, ex quorum numero etiam est ambitio, quæ hodierno evangelio reprehenditur, caveamus, utpote periculosiora quam carnis. Tertia, quia ostenso D. Jacobi defectu hinc illustrior apparet, quod a simili vestis novæ resartæ et vulnere Christi declaratur. Quam cæca sit ambitio, ut quæ etiam bona in malam partem et peccatum trahat; quamque eadem sit versipellis, ut quæ more vulpecularum sustinet, ut regnet, se subijcit, ut præsit. Ratio redditur, cur Christus quæsierit, quidnam velint hi duo discipuli? Quam difficulter a rerum terrenarum cupiditate abstrahamur. Apostolorum peccata erit in ratione, qualitate, fine, et re, explicatur. Quam sit plenus periculi res prolaturas ecclesiasticas ambire, Patrum testimoniis probatur; et quid fisdem D. Bernardus graviter intinet: alia præterea pro episcopatu appetendo objectiones diluuntur. Denique quam securus sit locus humilis: quam lubricus

sublimis, exemplis Sautis et Davidis confirmatur.

Secunda pars ostendit Romanorum exemplo, semper laborem præcedere debere præmia; cur deinde passio Christi et dolores calicis dicuntur, varie afferuntur rationes. Docentur etiam pastores, quomodo crucem tum corporis tum cordis pro oibus suis, S. Pauli exemplo, non debeant subterfugere. Serio præterea reprehenduntur ambitiosi, qui ita obsecantur, ut multo plura quam possint, sibi præsumant, et onera quantumvis gravia, sibi levia fingant. Quantum sit Dei donum, martyrii calicem potari: et quisnam sit calix et crux hujus mundi, explicatur. Quod calicem Domini non nisi cum ipso et per ipsum, ut qui interius confortet, bibamus, ostenditur. Explicatio loci illius: Sedere ad dexteram meam et sinistram, non est meum dare vobis, varia a variis afferuntur, et vera illa contra heresim arianam asseritur. Conclusio demum apta similitudine personam comædiæ probat, calicem non personis, sed virtutibus, sed actionibus impartiri; ac proinde ad crucem ferendam et calicem bibendum exemplo sanctorum, præsertim S. Jacobi, imo ipsius Christi, hortatur.

Neminem vestrum esse arbitror, optimi atque ornatissimi auditores, qui in sacris voluminibus aliquando non legerit, quid illis Hebræis apparitoribus acciderit, quos Hebræorum rex Saul ad Davidem domi suæ necan-